IS-SEBA' TARGIET TAS-SEMA

Fil-Liturġija Latina hemm talb qadim li l-lum is-sens tiegħu ma jidherx ċar, għax il-fehmiet tan-nies taż-żmien ta' meta nkiteb, kienu xorta oħra mill-fehmiet tan-nies tal-lum. Hawn taħt sa nsemmu xi żewġ talbiet minn dawna, li għadna nisimgħuhom jingħadu għal mejtin, u għandhom bħala sies tagħhom tagħlim li għadda żmienu, u li issa ma għadux jissemma.

Meta qassis, jew patri, jkun jgħid fuq wieħed li wasal għal mewt, għadu jaqra dan il-kliem:

Proficiscere, anima Christiana, de hoc mundo... ignores omne quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus satanas cum satellitibus suis: in adventu tuo, te comitantibus Angelis, contremiscat, atque in aeternae noctis chaos immane diffugiat... confundantur igitur et erubescant omnes tartarae legiones et ministri satanae iter tuum impedire non audeant.

"Itlaq, ruħ Nisranija, minn din iddinja...... la tqis xej kull ma jbażża' fid-dlam, li jwerżaq fil-ħuġġieġa, li jgħaddab fil-moħqrija. Jitbiegħed minnek il-kiefer xitan mal-qaddejja tiegħu: fil-miġja tiegħek, imsieħba mill-Anġli, jitriegħed, u fil-lejl waħxi u mudlam għal dejjem jaħrab...... jitħawwdu mela, u jitsħu, tajfiet ilqiegħ u l-qaddejja tax-xitan ma jkadux la jaqtgħu mogħdijjietek".

Minn dan il-kliem jiftiehem li l-kittieb ta' din it-talba kien jemmen li r-ruħ wara l-mewt, biex tasal għand Alla, kellha tagħmel safra twila, li ma'tulha l-qawwiet tal-għadu setgħu jagħmlulha l-ħsara, jew iżommuha li ma ttemmx din is-safra. Għal hekk iħoss li għandu jitlob 'l Alla biex ma jiġrix dana. Din issafra tar-ruħ mistħajjla li ssir flimkien mal-Anġli, li kif jidher, kellhom id-dmir li jħarsu lir-ruħ minn kull xorta ta' ħbit tal-għedewwa. Dan il-ħjiel tal-Anġli li jsieħbu lirruħ sa quddiem Alla, huwa mfisser ukoll f'wisq talb ieħor. Meta l-ġisem tal-mejjet jittieħed il-knisja, il-qassis jgħid hekk:

Subvenite, Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi!

"Ejjew, Qaddisin t'Alla, iġru, Anġli tal-Mulej, ħudu r-ruħ tiegħu, u ressquha intom quddiem il-Għoli!"

Fl-Oremus, li jingħadu fil-Quddiesa tal-mejtin u fl-Uffiċċju tagħhom, fost kliem ieħor, jingħad dan li ġej:

Deus te supplices exoramus pro anima famuli tui... ut non tradas eam in manu inimici, ne obliviscaris in finem, sed jubeas eam a sanctis Angelis suscipi, et in patriam Paradisi perduci.

"Alla... nitolbuk għar-ruħ il-qaddej tiegħek... biex ma terħihiex f'id il-għadu, anqas ma tinsieha għal dejjem, imma tamar li tittieħed mill-Anġli qaddisa u titmexxa lejn pajjiż il-ġenna".

U fl-Offertorju tal-quddiesa tal-Mejtin, jinqara dan il-kliem:

Domine Jesu Christe, rex gloriae, libera animas omnium fidelium defunctorum de poenis inferni, et de profundo lacu. Libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum; sed sanctus

Michael repraesentat eas in lucem sanctam, quam olim Abrahae promisisti et semini ejus.

"Mulej Ġesù Kristu, re tas-sebħ, eħles l-erwieħ tal-Insara kollha mejtin mill-uġiegħ tal-għemiq u mill-għadira ta' bla qiegħ. Ħarishom minn ħalq il-għul, biex ma jiblagħhomx id-dagħbien, anqas ma jaqgħu fid-dlamijiet; imma l-qaddis Mikiel jeħodhom fid-dawl imqaddes li darba Int wegħedt lil Abraham u lin-nisel tiegħu".

Il-kliem: *uġiegħ tal-għemiq; għadira ta' bla qiegħ; ħalq il-għul; dagħbien tad-dlamijiet*, u hekk, li jinsab f'dan it-talb, ħafna nies jaħsbuhom li jfissru kollha l-"infern". Imma ma hux hekk. Hu magħruf li dan il-kliem ifisser il-ħafna naħat, jew tarġiet, li minnhom trid tgħaddi r-ruħ fi triqitha lejn Alla wara ħruġha mill-ġisem, kif kien jitwemmen dari. Dan it-tagħlim kien magħruf fl-antik bl-isem tat-*Taraġ tas-Seba' Sema*, ħaġa li kienu jemmnu l-ewwel Insara, kif inhu magħruf sewwa mill-kotba, mill-amuleti, mit-tinqix u t-tpinġija tagħhom.

Hemm ktieb, jismu t-*Testment tat-Tnax-er Patrijarka*, li min kitbu jistħajjel li għamel is-safra, fil-għoli, u għadda mis-Seba' Tarġiet tas-Sema, flimkien ma wieħed mill-Anġli; u jfisser it-tfixkil li ltaqa' miegħu: ilma, silġ, nar, għodda tal-għażib, u dlam. Kien hemm ukoll (dejjem kif hemm miktub) wisq xorta ta' rwieħ tajba biex jgħinuh jasal, u rwieħ ħżiena, biex ifixkluh fi triqtu lejn Alla. Kull waħda mit-tiġribiet, għandha l-imkien, jew tarġa, tagħha, li flimkien jagħmlu t-Taraġ tas-Seba Sema. Tifsira oħra bħal din, imma b'wisq aktar irqaqât tinsab ukoll miktuba fit-*Tieni Ktieb ta' Enok* (kk. III-XX) u fi *Tlugħ is-Sema ta' Isajija* (kk. VII-X). Fit-*Tielet Ktieb ta' Barûk* (kk. II-XVI) jissemma wkoll dan it-tfixkil, imma t-tarġiet tas-sema jgħid li huma ħamsa, m'hux sebgħa. Issa, dawn il-kotba kollha kienu mxerrda u moqrija fil-Palestina, fl-ewwel żmenijiet tal-Insara, għal hekk dan l-istħajjil kien mitwemmen l-aktar fost in-nies ta' nisel Lhudi. U ġewwa l-oqbra tal-Lhud-Insara, wisq drabi jinsabu lwieħ irqaq tad-deheb jew tal-fidda, li fihom imfisser it-Taraġ tas-Seba Smewwiet. Il-għan ta' dawn il-lwieħ jidher x'kien, għax dejjem jinsabu mqegħda ma' ġenb ħalq il-mejjet, minn fejn kienu jemmnu li toħroġ ir-ruħ; biex ifiehem lil dik ir-r u ħ x'għandha tagħmel biex tiġbed lejha r-rwieħ it-tajba ħalli jgħinuha fis-safra tagħha lejn is-Seba' Sema, fejn jinsab Alla (dejjem kif kienu jemmnu huma) u tbiegħed minnha lir-rwieħ il-ħżiena, biex ma jfixkluha. Il-kliem li jkun fihom miktub dawn il-lwieħ, ma hux bgħid wisq mit-talb tal-knisja, li għadu s'issa jingħad għal mejtin u r-ruħ tagħhom.

Din il-fehma tas-Seba' Smewwiet, jew Seba' Tarġiet tas-Sema, ħalliet l-atar tagħha fit-tiswir jew tpinġija bħal ma jidher fil-fdal tal-knisja ta' Bet Ha-Xitta, fil-Galilija; il-kotba tal-Lhud-Insara jitkellmu fuq kif sidna Ġesù Kristu niżel mis-sema fl-art, u tala' mill-ġdid, mill-art għas-sema, u fis-safra l-waħda u l-oħra, għadda mis-Seba' Tarġiet. U din il-fehma wkoll tinsab imfissra f'xi xbieħat imwaħħra tat-Telgħa ta' Kristu s-sema, bħal ma hemm, fost imkejjen oħra, fil-mużajk tas-seklu XII, fil-knisja ta' san Mark ta' Venezja. Hemm jidher Ġesù merfugħ mill-Anġli, u saqajh qegħdin fuq żewġt iq-

wâs, u 'l ġewwa minnhom jidhru ħames dawriet, il-waħda fl-oħra, magħmula b'lewnijiet magħżula. Iż-żewġt iqwâs u l-ħames dwawar, jagħmlu sebgħa, jiġifieri s-seba Tarġiet tas-Sema, li Ġesù għadda minnhom hu u sejjer mill-ġdid għand Missieru, bħal ma jidher li kienet il-fehma fit-tàlb tal-mejtin li semmejna. Il-pittur Flamingu, Hieronimus Bosch li għex fis-seklu XV, fl-inkwatru tal-ġenna li pinġa, għamel xbiha tas- Seba' Smewwiet, f'għamla ta' lenbut b'ħames ċrieki ġewwa fih, ċirku iżgħar mill-ieħor (ara l-ktieb ta' G. Dorfles, "Bosch", mitbugħ għand Mandatori, 1953). Jidher minn dan, li sa daż-żmien, is-Seba Tarġiet tas-Sema, kienu għadhom ma ntesewx għal kollox.

Fl-Evanġelji ma hemmx tismija ċara ta' *Seba' Smewwiet*, imma msemmi wisq drabi "smewwiet", m'hux "sema". San Pawl jgħid, fit-Tieni Ittra lil Korintin (XII, 2), li hu darba tala' sat-tielet sema. San Ġwann fl-Evanġelju tiegħu (XIV, 2) jgħid li Ġesù qal li fid-dar ta' Missieru hemm "wisq taqsim", u dal-kliem fl-antik ittieħed li jfisser il-waqfiet fis-safra għad-dinja l-oħra. Għal hekk jidher li l-Insara ewlenin żammew din il-fehma bla biża' li jidinbu. Aristôn ta' Pella, l-ewwel wieħed li ssielet mal-Pagani għad-Din Nisrani, kien jemminha. San Ġustinu Martri kien jaf biha (PG, 6, 451), u san Pilastriju jgħid li min jemmen bis-Seba' Smewwiet, ma jkunx għiejed jegħlet (PL, 12, 1206).

Imma fl-aħħar, aktar ma bdiet tinħadem sewwa t-Teoloġija Kattolka, aktar bdiet tonqos il-fehma tas-Seba Smewwiet, l-aktar bis-saħħa tat-tagħlim fuq il-Purgatorju. Linnies tal-lum, din il-fehma tidher materjali u fantastka, qisha bħall-istħajjil li hemm fil-Kummiedja ta' Dante. Imma jekk tħares lejha min-naħa oħra, issib li dil-fehma hija bħala xbieha ta' ħaġa minnha: jiġifieri, li biex wieħed jidħol fil-hena tas-Sebħ t'Alla, irid qabel jissaffa minn ħtijietu, u jistħoqq dik il-hena, billi jgħaddi minn kemm il-xorta ta' tiġrib u tbatija. Għax biex taqla 'l-ħajja ta' dejjem, trid taħdem xogħol jiebes għaliha. U f'dil-ħidma meħtieġa l-għajnuna tal-Anġli u l-qaddisin biex dak li jkun ma jingħalebx mill-għedewwa. Għal hekk, il-knisja tagħmel sewwa li żżomm it-talb li jfakkar il-mogħdija jiebsa minn din id-dinja tan-niket u dnub, għad-dinja tal-Mulej, tal-hena u l-qdusija.

P. BELLARMINU BAGATTI, O.F.M.

QWIEL TAL-PALESTINA

Milgħûn min jaxrab minn bîr u jarmi fih ħaġar. *Misħut min jixrob minn bîr u jixħet fih ġebla.* Ħażin għal dak il-bniedem li jagħmel id-deni lil min għamillu l-ġid. In-nies tar-rħula hawn Malta jgħidu lit-tfâl li min jixħet ġebla ġewwa bir, nhar il-Ħaqq, Alla jġiegħlu itellagħha bi xfar għajnejh.

Li ma jatîq il-ġâr, jirħel mid-dar. "Min ma jistax jinħamel minn ġaru, jaqbillu jitlaq minn daru". Għax la ma tkunux tistgħu taqblu, il-lum, jew għada jkollkom xi tgħidu. Mela aħjar titlaq bis-sliema.